

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

УДК 347.77/.78:341.232.7 (477)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Коваленко Т.В.

молодший науковий співробітник

відділу питань захисту прав інтелектуальної власності

НДІ інтелектуальної власності НАПрН України (м.Київ)

ORCID: 0000-0002-0099-2631

ENSURING COMPLIANCE WITH INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS

Kovalenko T.V.

Junior Research Fellow Department of Protection of Intellectual Rights
owned by the Scientific Research Institute of Intellectual Property of the
National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv)

ORCID: 0000-0002-0099-2631

Анотація: щоб у повній мірі грати свою роль у сприянні інвестиціям в інновації та зростання, система прав інтелектуальної власності повинна бути збалансованою, ефективною та належним чином виконуватися в Україні, країнах Європейського Союзу, на міжнародному рівні та на кордонах між країнами.

Ключові слова: дотримання, інтелектуальна власність.

Annotation: To fully play its role in promoting investment in innovation and growth, the intellectual property rights system must be balanced, effective and properly enforced in Ukraine, the European Union, internationally and across

borders.

Keywords: compliance, intellectual property.

Право інтелектуальної власності є одним із основних засобів, за допомогою якого компанії, творці, дослідники, винахідники отримують прибуток від своїх знань та творчості. Патенти, торговельні марки, географічні зазначення, промислові зразки, авторські права є ключовим стимулом для творчості та інновацій, а також покращують вибір споживачів та створюють нові робочі місця..

Щоб у повній мірі грати свою роль у сприянні інвестиціям в інновації та зростання, система прав інтелектуальної власності повинна бути збалансованою, ефективною та належним чином виконуватися в Україні, країнах Європейського Союзу, на міжнародному рівні та на кордонах між країнами.

Європейська Рада на саміті у Брюсселі 23 червня 2022 року надала Україні статус кандидата в Європейський Союз. Але Україна має провести декілька важливих реформ. Україна чітко продемонструвала прагнення та рішучість жити за європейськими цінностями та стандартами.

Відносини України та Європейського Союзу - це двосторонні відносини у галузі міжнародної політики, економіки, освіти, науки та культури.

Захист прав інтелектуальної власності є правом забороняти іншим особам використовувати об'єкти інтелектуальної власності, захищені свідоцтвом або патентом.

Розробка стратегій для захисту прав інтелектуальної власності та здійснення відповідних дій вимагає високого рівня юридичної практики. Такі дії повинні проводитися відповідно до чинного законодавства з метою отримання ефективних результатів.

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

Як правило, права інтелектуальної власності підпадають під дію національного законодавства. Однак існують міжнародні нормативно-правові акти на рівні Європейського Союзу, які мають на меті гармонізацію національних нормативно-правових актів з цього питання у відповідності до міжнародних стандартів захисту.

З метою поступової інтеграції в єдиний ринок Європейського Союзу і кінцевим вступом до Європейського Союзу Україна повинна мати уніфіковане із європейським законодавством у сфері інтелектуальної власності законодавство національне, що стосується захисту прав. Особливо захист прав на об'єкти інтелектуальної власності набуває у післявоєнному відновленні України.

Підхід до посилення боротьби з контрафакцією та піратством має базуватися на наступних принципах:

- позбавлення порушників прав інтелектуальної власності у комерційних масштабах, які роблять їхню злочинну діяльність прибутковою;
- підтримка галузевих ініціатив з боротьби із порушенням прав інтелектуальної власності, включаючи вивчення потенціалу нових технологій;
- активізація зусиль з боротьби із порушниками прав інтелектуальної власності у глобальному масштабі шляхом просування передового досвіду та активізації співпраці з третіми країнами, а також надання більш конкретної допомоги національним митним органам.

Директива 2004 року про захист прав інтелектуальної власності (IPRED) [1] (далі – Директива) потребує від усіх країн Європейського Союзу застосовувати ефективні, стримуючі та пропорційні засоби правового захисту та покарання проти тих, хто займається контрафакцією та піратством, і спрямована на створення рівних умов для правовласників у Європейському Союзі. Це означає, що всі країни Європейського Союзу мають аналогічний

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

набір заходів, що доступні правовласникам для захисту своїх прав на інтелектуальну власність.

Інструменти, передбачені Директивою, допомогли краще захистити права інтелектуальної власності у цивільних судах. Вона також стала важливим інструментом сприяння забезпечення виконання різноманітних прав інтелектуальної власності у цифрову епоху.

Положення Директиви підвищують правову визначеність для всіх зацікавлених сторін та полегшує цивільне виконання у всіх країнах Європейського Союзу негайно, без необхідності довгого судового процесу.

Якщо система інтелектуальної власності повинна вносити свій передбачуваний корисний внесок у економічний та соціальний добробут, важливо, щоб були доступні інструменти, які гарантуватимуть, що права інтелектуальної власності дотримуються ефективним, своєчасним та доступним чином, поряд із законними інтересами інших зацікавлених сторін. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [2] (далі – Угода ТРІПС) надала нові шляхи у багатогранному праві, встановивши загальні принципи забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності. Вона потребує зробити доступними ефективні, збалансовані та справедливі процедури, необхідні засоби правового захисту, одночасно захищаючи від їх неправомірного використання та створення перешкод для легальної торгівлі.

Угода TRIPS встановлює загальні принципи, які передбачають необхідні засоби захисту. Цей набір принципів включає принципи належної процедури та справедливості, і застосовується до всіх цивільних та адміністративних процедур, спрямованих на забезпечення охорони прав інтелектуальної власності, та мають на меті дозволити правовласникам вживати ефективних заходів щодо порушення набутих прав інтелектуальної власності та отримати відшкодування. Зокрема, судові органи мають можливість надавати три типи засобів правового захисту: подання позову стосовно припинення порушення;

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025

відшкодування збитків, відшкодування заподіяної шкоди; а також інші запобіжні заходи, такі як вилучення підробок з комерційних каналів або їх знищення.

Угода ТРІПС передбачає, що правовласник повинен мати можливість ініціювати справедливі та рівноправні цивільні судові процедури проти порушника прав інтелектуальної власності, які нею охоплюються. Угода ТРІПС також містить положення про докази, право на інформацію.

Деякі національні правові системи розглядають певні справи про примусове виконання прав інтелектуальної власності за допомогою адміністративних процедур, а не судових розглядів. Якщо це має місце, то Угода ТРІПС вимагає, щоб ті ж принципи були застосовні до них у тій мірі, в якій цивільні засоби правового захисту можуть бути вказані в результаті адміністративних процедур по суті справи.

Вимоги Угоди ТРІПС про прикордонні заходи дозволяють власникам прав інтелектуальної власності отримувати сприяння митних адміністрацій для перехоплення контрафактних товарів на кордоні та запобігання випуску цих товарів в обіг. Вимоги є обов'язковими лише у випадку імпорту контрафактних торговельних марок або піратських товарів, захищених авторським правом.

Відповідно до Угоди ТРІПС кримінальні процедури та покарання є обов'язковими лише у випадках навмисної підробки торговельних марок або піратства авторських прав, що здійснюються у комерційних масштабах.

Заходи, вжиті власниками прав для захисту об'єктів інтелектуальної власності проти несанкціонованого використання, повинні відповідати стратегічному плану по припиненню фальсифікацій та отримання компенсації за завдану шкоду. Крім того, вони можуть виступати стримуючим фактором, оскільки вони демонструють певну активність власників прав інтелектуальної власності у захисті своїх прав, що може

попередити потенційних порушників. Існують різні типи можливих дій захисту прав інтелектуальної власності - попереднє врегулювання, цивільне, кримінальне та митне. Хоча ці заходи не залежать один від одного, їх можна комбінувати, застосовувати послідовно або одночасно.

Слід зазначити, що норми правової охорони об'єктів інтелектуальної власності повинні однозначно використовуватися як в Європейському Союзі, так і в Україні.

У сфері захисту інтелектуальної власності в Україні має відбутися перегляд діючих юридичних норм, усунення непогодженості, суперечності і недоліків у правовому регулюванні, скасування застарілих норм. Велику кількість нормативних документів мають замінити єдині, чіткі та ефективні правові джерела, які відповідають стандартам Європейського Союзу у сфері інтелектуальної власності. Це дозволить вчасно виявити упущення та суперечності національних нормативно-правових актів і визначити шляхи удосконалення діючого законодавства України у сфері інтелектуальної власності.

Література:

1. Directive 2004/48/EC of the european parliament and of the council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/ru/legislation/details/1457>
2. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text